

СКЕПТИКИ В ЄС КАЖУТЬ, МИ ВІДПОВІДАЄМО

КОНТРАРГУМЕНТИ НА ОСНОВНІ
ЗАСТЕРЕЖЕННЯ ЄВРОПЕЙЦІВ ЩОДО
СТАТУСУ КАНДИДАТА УКРАЇНИ В ЄС

Центр «Нова Європа»
Київ

СКЕПТИКИ В ЄС КАЖУТЬ:

«ЄС МАЄ СПЕРШУ РЕФОРМУВАТИСЯ САМ. НЕ МОЖНА РОЗШИРЮВАТИ СПИСОК НА РОЗШИРЕННЯ, ПОКИ НЕ ЗАВЕРШЕНА РЕФОРМА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ».

УКРАЇНЦІ ВІДПОВІДАЮТЬ:

«ДАВАЙТЕ РЕФОРМУВАТИСЯ ОДНОЧАСНО. КАНДИДАТСЬКИЙ СТАТУС ДЛЯ УКРАЇНИ ЖОДНИМ ЧИНОМ НЕ ЗАВАЖАТИМЕ ЄС ПРОВОДИТИ ВНУТРІШНЮ РЕФОРМУ».

Україна не стане членом ЄС та не матиме свого голосу у структурах Союзу вже завтра. Кандидатство – це лише початок шляху до членства. Тож надання Україні статусу кандидата не впливатиме на процедуру ухвалення рішень в ЄС та не заважатиме внутрішній реформі Союзу.

Розуміючи виклики, які сьогодні існують в ЄС, Україна готова до пофазової (поетапної) інтеграції в ЄС після отримання статусу кандидата, розбиваючи процес приєднання на кілька етапів – статус кандидата, відкриття переговорних позицій (*chapters*), долучення до єдиного ринку та чотирьох свобод і лише тоді членство.

Крім того, вже на етапі переговорів Україна та ЄС зможуть спільно подумати про креативні взаємно прийнятні рішення щодо поступової інституційної інтеграції. Наприклад, голос України у Раді ЄС може враховуватися при кваліфікаційній більшості, але Україна утримуватиметься від накладання одноосібного вето тощо¹.

У Києві усвідомлюють необхідність реформування способу ухвалення рішень у ЄС – одна країна не може підривати єдність більшості держав-членів. У цьому випадку Україна союзник більшості країн ЄС, а не опонент. ЄС не повинен переносити свій негативний досвід із Угорщиною на Україну: це підриватиме довіру до ЄС як до нормативної сили, як до об'єднання, яке керується у своїй політиці цінностями й правилами.

Реформування – це складний процес: завжди будуть країни, які стають прикладом впровадження змін, а будуть країни, що демонструють певний регрес. Сильне громадянське суспільство України, яке завжди було союзником ЄС в просуванні реформаторського порядку денного, робитиме все можливе, аби Україна належала до табору з незворотніми успіхами в ключових сферах.

Важливе уточнення: Україна вже не раз доводила, що є командним гравцем. Навіть не маючи європейської перспективи і не будучи кандидатом на членство в ЄС, Україна в минулому році приєдналась до 93,27% заяв Європейського Союзу щодо міжнародних подій та підходів до їх врегулювання.

¹ <https://www.ceps.eu/ceps-publications/opinion-on-ukraines-application-for-membership-of-the-european-union/>

№2

**СКЕПТИКИ
В ЄС КАЖУТЬ:**

«СТАТУС КАНДИДАТА В ЄС ДЛЯ УКРАЇНИ – НЕСПРАВЕДЛИВО ЩОДО ЗАХІДНИХ БАЛКАН, ЯКІ ВЖЕ НАБАГАТО ДОВШЕ В ПРОЦЕСІ ІНТЕГРАЦІЇ В ЄС. КОЖЕН ВЕЛИКИЙ КРОК ЩОДО УКРАЇНИ МАЄ СУПРОВОДЖУВАТИСЬ ВЕЛИКИМ КРОКОМ ЩОДО КРАЇН ЗАХІДНИХ БАЛКАН».

**УКРАЇНЦІ
ВІДПОВІДАЮТЬ:**

«СТАТУС КАНДИДАТА ДЛЯ УКРАЇНИ ДАСТЬ НОВИЙ ІМПУЛЬС ПОЛІТИЦІ РОЗШИРЕННЯ: З ОДНОГО БОКУ ПІДШТОВХНЕ ЄС ДО ПРОВЕДЕННЯ РЕФОРМИ УХВАЛЕННЯ РІШЕНЬ, ЯКА ЧАСТКОВО БЛОКУЄ ДІАЛОГ ЄС-ЗАХІДНІ БАЛКАНИ, З ІНШОГО — КРАЇНИ-КАНДИДАТИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ВНУТРІШНІХ РЕФОРМ ЗА ЗМАГАЛЬНИМ ПРИНЦИПОМ».

По-перше, отримавши статус кандидата на членство в ЄС, Україна не випередить країни Західних Балкан, які вже тривалий час мають цей статус (Північна Македонія – з 2005 року, Чорногорія – з 2010, Сербія – з 2012, Албанія – з 2014), користуються його перевагами (зокрема, фінансовим інструментом передвступної підтримки IPA), а деякі вже навіть почали переговори про вступ. Отримавши статус кандидата, Україна стане лише на перший щабель, який країни Західних Балкан вже пройшли.

По-друге, несправедливо робити Україну заручницею діалогу ЄС-Західні Балкани, який зайшов у глухий кут через: 1) політичні суперечності між державами-членами та державами-кандидатами (Північна Македонія-Болгарія), 2) відсутність внутрішньої реформи ЄС (головна перепона для Чорногорії, яка вже готова до вступу), 3) повільний темп впровадження реформ в країнах-кандидатах.

«Вступ є і залишається процесом (...), заснованим на прогресі, досягнутому кожною країною. Країни можуть наздогнати або перегнати одна одну залежно від досягнутого прогресу», – йдеться у повідомленні Європейської Комісії 2018 року щодо

євроінтеграції Західних Балкан². Тож справедливо пов'язувати прогрес України із її поступом в імплементації реформ, а не з прогресом інших країн-кандидатів. Показовий приклад із історії ЄС: Фінляндія подала заявку на членство пізніше за Кіпр (1992 проти 1990 року), однак вступила до ЄС раніше: разом із Австрією та Швецією у 1995 році, тоді як Кіпр – разом із Естонією, Латвією, Польщею та іншими у 2004 році. Тож термін подання заявки не завжди визначає хвилю розширення та черговість вступу.

Наостанок, статус кандидата для України дасть новий імпульс політиці розширення і сприятиме імплементації реформ не тільки в Україні, але і в країнах Західних Балкан за змагальним принципом. А щойно ЄС проведе внутрішню реформу, діалог із країнами Західних Балкан буде розблоковано.

² https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/communication-credible-enlargement-perspective-western-balkans_en.pdf

№3

СКЕПТИКИ В ЄС КАЖУТЬ:

«УКРАЇНА НЕ ГОТОВА ДО КАНДИДАТСТВА. ДЛЯ ТАКОГО КРОКУ УКРАЇНА МАЄ ПРОДЕМОНСТРУВАТИ БІЛЬШЕ ПРОГРЕСУ У ПИТАННЯХ БОРотьБИ З КОРУПЦІЄЮ ТА РЕФОРМИ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА».

УКРАЇНЦІ ВІДПОВІДАЮТЬ:

«УКРАЇНА НЕ ГОТОВА ДО ЧЛЕНСТВА В ЄС, АЛЕ ВОНА ЦІЛКОМ КВАЛІФІКОВАНА ДЛЯ ОТРИМАННЯ СТАТУСУ КАНДИДАТА. УКРАЇНА ВІДПОВІДАЄ БАЗОВИМ КОПЕНГАГЕНСЬКИМ КРИТЕРІЯМ, А РІВЕНЬ ЇЇ ІНТЕГРАЦІЇ З ЄС ВЖЕ НА СЬОГОДНІ Є ГЛИБШИМ, АНІЖ В ПЕРЕВАЖНОЇ БІЛЬШОСТІ КРАЇН НА МОМЕНТ ЇЇ ОТРИМАННЯ ТАКОГО СТАТУСУ (ТУРЕЧЧИНА НА МОМЕНТ НАДАННЯ ЇЇ СТАТУСУ КАНДИДАТА В 1999 РОЦІ ВЗАГАЛІ ЩЕ МАЛА СМЕРТНУ КАРУ)».

Незважаючи на повномасштабну російську агресію, українські державні інституції показали стійкість і спроможність працювати навіть у воєнний час. Усі останні вибори в Україні були демократичними – і це підтверджують звіти міжнародних організацій (БДІПЛ/ОБСЄ). Це є свідченням того, що Україна відповідає базовим Копенгагенським політичним критеріям – вона прагне розвивати свою демократію згідно з правилами і цінностями ЄС.

Європейська інтеграція розпочалась в Україні задовго до подання заявки на членство в ЄС. Київ офіційно розпочав наближення (апроксимацію) свого законодавства до законодавчого доробку ЄС понад двадцять років тому. Починаючи з 2014 року, Україна впроваджувала Угоду про асоціацію, що передбачає до 90% інтеграцію до єдиного ринку ЄС в економічній та торговельних частинах. Україна вже виконала 63% зобов'язань у рамках цієї угоди³.

Завдяки іншому документу, спрямованому на європейську інтеграцію, – Плану візової лібералізації з ЄС українці змогли запустити незалежні інституції для боротьби з корупцією (зокрема, Національне антикорупційне бюро, Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру і Національну агенцію із запобігання корупції). Також було запроваджено одну з найбільш деталізованих систем електронного декларування державних службовців у світі, яка зараз уже налічує декілька мільйонів декларацій держслужбовців і дозволяє державним інституціям і незалежним розслідувачам ефективно виявляти корупційну діяльність. Ще одне визнане досягнення – створення автоматичної електронної системи публічних закупівель ProZorro, яка за п'ять років існування зекономила державному бюджету України 150 млрд грн (близько 5 млрд євро).

У 2019 році у рамках судової реформи в Україні було сформовано Вищий антикорупційний суд за унікальним принципом – вирішальний голос у відборі кандидатів було надано комісії з незалежних міжнародних експертів. Із 38 суддів, які були відібрані до суду з 343 кандидатів, не було жодного, до якого були б серйозні претензії у профільних громадських

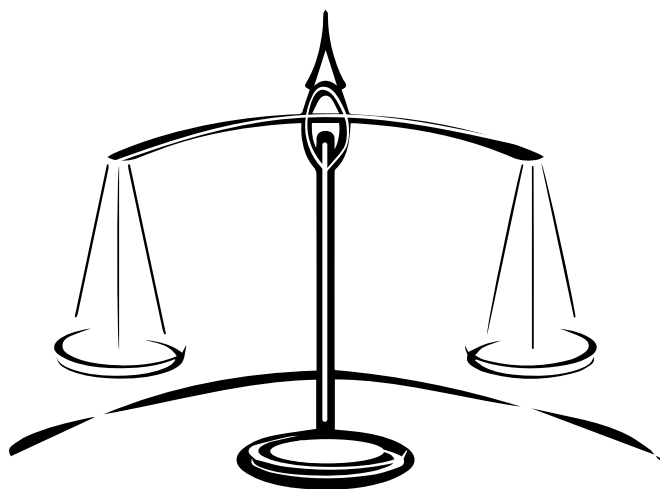
³ <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3392395-ukraina-na-63-vikonala-ugodu-pro-asociaciu-z-es-smigal.html>

організацій. На сьогодні суд уже ухвалив 70 обвинувальних вироків у справах топ-корупції щодо суддів, прокурорів, заступників міністрів, депутатів і керівників держпідприємств. У 2021 році цей підхід був поширений на всю судову систему, і головний суддівський орган – Вища рада правосуддя – був майже повністю очищений від старих недоброчесних членів. Прямо зараз, попри війну, тривають конкурси на зайняття вакантних посад у ВРП, вирішальний голос у яких також матимуть незалежні іноземні експерти.

Україна довела, що спроможна пришвидшеними темпами та навіть в кризових умовах інтегруватись до ЄС секторально. Навіть в умовах військової агресії Україна змогла інтегрувати свою об'єднану енергетичну мережу до загальноєвропейської енергомережі ENTSO-E лише після першого тесту.

Українці самі зацікавлені в підході, який передбачає приєднання до ЄС на основі відповідних досягнень (*merit based approach*). Україна готова виконати всі необхідні передумови, пройти всі належні етапи, аби зрештою добитися головної цілі – членства. До речі, більше 200 неурядових організацій України, в тому числі й ті, які [просувають](#) антикорупційну і судову реформу, підтримують надання країні кандидатського статусу вже на Європейській Раді 23-24 червня, оскільки таке рішення сприятиме подальшим успіхам у згаданих сферах⁴.

⁴ <http://neweurope.org.ua/zvernennya-ukrayinskyh-gromadyanskyh-organizatsij-do-lideriv-z-yes/>

№4

СКЕПТИКИ В ЄС КАЖУТЬ:

«ВАЖЛИВО
УНИКНУТИ
ПОЛІТИЗАЦІЇ
ПРОЦЕСУ — МАЄ БУТИ
ЧІТКЕ ДОТРИМАННЯ
ВСІХ ПРОЦЕДУР ТА
ПРАВИЛ ЄС ЩОДО
РОЗШИРЕННЯ».

УКРАЇНЦІ ВІДПОВІДАЮТЬ:

«УКРАЇНА ГОТОВА ПРОЙТИ ЧЕРЕЗ УСІ
ЕТАПИ ДЛЯ НАБУТТЯ ЧЛЕНСТВА В ЄС.
ПРО ЖОДНІ ШЛЯХИ НАВПРОСТЕЦЬ НЕ
ЙДЕТЬСЯ».

Українська сторона поважає процедури розширення ЄС, вже їх виконує та готова виконувати надалі. Так, Україна подала заявку на членство в ЄС, заповнила в рекордні терміни опитувальник Європейської комісії, очікує її висновок. Українська сторона свідомо того, через які наступні етапи набуття членства їй потрібно буде пройти, і готова до цього — про це публічно заявляли уповноважені з питань європейської інтеграції представники уряду та парламенту.

Водночас, говорячи на початку повномасштабного російського вторгнення про швидку процедуру вступу в ЄС (*fast-track*), українські можновладці мали на увазі не «перестрибування» через певні етапи, а готовність України швидко та ефективно рухатись до членства в межах усталених процедур.

№5

**СКЕПТИКИ
В ЄС КАЖУТЬ:**

«НАДАННЯ КАНДИДАТСЬКОГО СТАТУСУ УКРАЇНИ ЩЕ БІЛЬШЕ СПРОВОКУЄ ПУТІНА І НЕ СПРИЯТИМЕ ВИРІШЕННЮ КОНФЛІКТУ З РОСІЄЮ».

**УКРАЇНЦІ
ВІДПОВІДАЮТЬ:**

«ЯКРАЗ НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ ЩОДО МАЙБУТНЬОГО УКРАЇНИ ДОЗВОЛЯЄ ПУТІНУ МРІЯТИ ПРО ОКУПАЦІЮ НАШОЇ ДЕРЖАВИ ТА МОТИВУЄ ДЛЯ ПРОДОВЖЕННЯ ВІЙНИ З НАДІЄЮ».

У 2014 році Україна прагнула дипломатичного діалогу з Росією, але у підсумку де-факто втратила контроль над Кримом і частину районів на Сході держави. Своє президентство Володимир Зеленський починав так само з низки компромісних рішень: він пішов на поступки в рамках мінських домовленостей (погодився на «формулу Штайнмаєра»), ініціював одностороннє відведення українських військ у червні 2019 року на Донбасі, уникав слів «агресор» та «окупація». Під час переговорів із росіянами у Стамбулі 29 березня Україна повідомила про готовність відмовитися від свого стратегічного курсу на НАТО. У відповідь Росія розпочала потужний військовий наступ на сході України. Політика «непровокування» призводила у випадку з Владіміром Путіним до зворотного ефекту – до більшої агресії і до більших експансіоністських рішень Росії.

У 2008 році країни НАТО відмовили Україні і Грузії в наданні Плану дій щодо членства. У підсумку – Росія напала на Грузію у серпні того ж року. У 2014 році країни Заходу відмовилися від жорстких санкцій, обравши шлях замирювання російського керівництва. Як наслідок – повномасштабна війна Росії проти України. Лише абсолютна стратегічна визначеність і рішучість Європейського Союзу

щодо України призведе до припинення реваншистської політики Кремля. Надання Україні кандидатського статусу буде сигналом Росії: Україна – не сама; бажання українського народу щодо європейської інтеграції підтримали 27 країн-членів ЄС. Відмова українцям, навпаки, стане історичною помилкою, що лише підсилить мілітаристські апетити Москви.

Політика «не провокувати Путіна», яку багато років сповідували у багатьох світових столицях, виявилась абсолютно неефективною і насправді спровокувала повномасштабну війну. Настав час спробувати інші підходи, без половинчастих рішень щодо України.

Відмова ЄС надати Україні статус кандидата використовуватиметься Кремлем як аргумент у пропагандистській війні, аби посіяти розчарування і зневіру серед українців. Кандидатський статус, між тим, посилюватиме переговорні позиції України, адже Росія отримає чіткий сигнал про стратегічний вибір України і ЄС. Відмова ж, навпаки, послабить Україну – продемонструє фактичне право вето Москви на рішення ЄС.

№6

СКЕПТИКИ В ЄС КАЖУТЬ:

«ПИТАННЯ КАНДИДАТСТВА ДЛЯ УКРАЇНИ НЕ СПРИЯЄ ЄДНОСТІ ЄС, ЯКА ВЖЕ Й ТАК НАДКОЛОТА ПИТАННЯМ ЗАПРОВАДЖЕННЯ НАФТОВОГО ЕМБАРГО ЩОДО РФ».

УКРАЇНЦІ ВІДПОВІДАЮТЬ:

«СУСПІЛЬСТВА АБСОЛЮТНОЇ БІЛЬШОСТІ КРАЇН-ЧЛЕНІВ ЄС ПРИХИЛЬНО СТАВЛЯТЬСЯ ДО УКРАЇНИ В ЄС У МАЙБУТНЬОМУ. ТОМУ ЛІДЕРИ КРАЇН ЄС ПРОСТО МАЮТЬ ЛЕГІТИМІЗУВАТИ СУСПІЛЬНІ ОЧІКУВАННЯ СВОЇХ СПІВГРОМАДЯН».

71% опитаних громадян у країнах-членах ЄС вважають, що Україна є частиною європейської родини⁵. 66% респондентів відповіли, що Україна може приєднатися до ЄС, якщо буде до цього готовою⁶. У Німеччині цей показник становить 61%; у Франції – 56%; у Нідерландах – 62%. До речі, Європейський Парламент, який представляє інтереси близько 500 мільйонів громадян країн ЄС, безпрецедентною більшістю підтримав резолюцію про надання кандидатського статусу Україні ще 1 березня – 637 європейських парламентарів із 705 проголосувало «за»⁷.

Якраз ненадання Україні кандидатського статусу роз'єднуватиме європейців: показуватиме, що політики в ЄС діють недемократично і не дослухаються до своїх громадян. Лідери в ЄС стоятимуть перед загрозою масованої критики зі сторони своїх же громадян, світової преси. Канцлер Німеччини Олаф Шольц, який, з точки зору німецького суспільства, діяв повільно і нерішуче в питанні надання

озброєння Україні, став об'єктом шквалу критики, а Соціал-демократична партія почала втрачати електорально⁸. Цікаво, що саме серед виборців німецьких соціал-демократів, яких і представляє Шольц, спостерігається найбільший рівень підтримки майбутнього членства України в ЄС – в опозиційних християнських демократів цей показник трохи менший (79% проти 71%)⁹.

Брак ясності щодо майбутнього України призводитиме до того, що Росія буде продовжувати підривати європейську єдність, використовуючи інструменти гібридної війни, як вона це вже робила в ЄС раніше: кібератаки на органи влади (Естонія, 2007; Німеччина, 2015); втручання в політичні процеси Німеччини через дезінформаційні атаки – так звана «справа Лізи» (2016); втручання у вибори президента Франції (2017); убивства або замаху на громадян у Великій Британії (2006; 2018); вибухи на складах боєприпасів у Чехії (2014).

⁵ <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2772>

⁶ <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2772>

⁷ <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20220227IPR24205/invasion-of-ukraine-meps-call-for-tougher-response-to-russia>

⁸ <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-06-01/scholz-touts-latest-ukraine-arms-delivery-as-criticism-persists>

⁹ <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3429820-u-cotiroh-evropejskih-krainah-71-gromadan-za-vstup-ukraini-do-es.html>

ПРО ЦЕНТР «НОВА ЄВРОПА»

Центр «Нова Європа» (ЦНЄ) заснований у 2017 році як незалежний аналітичний центр. Попри новий бренд, він базується на досвіді команди, яка разом працює з 2009 року (раніше в рамках Інституту світової політики). Аналітики Центру «Нова Європа» стали впізнаваними, адже запропонували якісний аналітичний продукт із питань зовнішньої політики України та безпеки в регіоні, поєднавши його з активними та ефективними зусиллями з адвокатування.

Бачення Центру «Нова Європа» максимально наближене до бачення майбутнього Української держави більшістю громадян: Україна повинна бути інтегрованою в Євросоюз і НАТО. Під інтеграцією ми вбачаємо не стільки формалізоване членство, скільки запозичення найкращих стандартів і практик для фактичної належності України до євроатлантичного ціннісного простору.

Докладніше про Центр «Нова Європа»: neweurope.org.ua